

Ungdom og skolegang

- om Søborg Skoles første 8. klasse

Af: Eva Molin, Gladsaxe Byarkiv

”En Elektriker staar i Lære i 5 Aar. En Elektriker tjener 10 Øre stigende til 20 Øre i Timen i de 5 Aar, han staar i Lære. Han har ikke fri om Aftenen, for han skal paa Teknisk Skole. Lønnen for en udlært Elektriker i København er 1,50 Kr. og i Provinsen er den 1,35 Kr.” Citatet er taget fra den første lærebog for ottende klasse på Søborg Skole, som blev oprettet i skoleåret 1935/36.

Skolesystemet anno 1935

I 1935 var der i Danmark undervisningspligt for alle børn mellem 7 og 14 år. Og alt var såre godt, bortset fra at skoleloven fra 1814, der stadig i et vist omfang gjaldt, gav børn tilladelse til at begynde i skolen allerede som 6-årige. De første fem år gik børnene sammen, men derefter blev de skilt i ”boglige” og ”ikke-boglige”. De ”boglige” kom i mellemskolen, hvor de efter 4. mellem afsluttede med en mellemskoleeksamen og kunne fortsætte i gymnasiet eller i realklasserne. De ”ikke-boglige”, dem der skulle ud og lave praktisk arbejde såsom murere, snedkere, politimænd osv, fortsatte og tog 6. og 7. klasse, hvorefter de gik ud af skolen.

Det gav kommunerne et problem! Hvad gjorde man med de relativt få børn, der var startet i skolen som 6-årige, og som gik den ”ikke-boglige” vej? Disse børn fuldførte jo folkeskolens syvende klasse allerede som 13-årige. De fleste steder gjorde kommunerne faktisk ingenting. De unge mennesker fik måske en budplads eller kom ud at tjene, så de kunne bidrage til familiens samlede økonomi. Og som 14-årige kunne de begynde i en læreplads.

8. klasse indføres

Den slags uorden måtte man naturligvis til livs. I første omgang foregik det ikke ved lovgivning men på lokalt initiativ. I Gladsaxe Kommune havde vi en undervisningsplan, og da den blev revideret i januar og februar 1931, kom der til at stå: ”For de Elever, der har gennemgaaet Skolens 7 Klasser, men som endnu er undervisningspligtige, kan der oprettes en Ottendeklasse. I denne Klasse kan endvidere de Elever, der med Udgangen af 7. Klasse har naaet den udskrivningsberettigede Alder, men hvis Forældre i Tide fremsætter Ønske derom, fortsætte Skolegangen, dog efter Skolekommissionens nærmere Bestemmelse”.

Videre stod der: ”Undervisningen i denne Ottendeklasse skal udelukkende være baseret paa det praktiske Livs Krav, og der skal være daglig Undervisning i saavel Tysk som Engelsk. Skolekommissionen træffer hvert Aar i April

Maaned Bestemmelse om en eventuel Oprettelse af en saadan Klasse”. Og dermed oprettede Gladsaxe Kommune i skoleåret 1931/32 en af landets absolut første – måske allerførste! - ottendeklasser, og den kom til at ligge på Gladsaxe Skole.

Nul forbilleder – stor succes

Det var meget specielt at oprette en 8. klasse i 1931/32. Der var ikke rigtigt nogen at se op til, der var ingen lærebøger for 8. klassetrin, det hele var splinternyt. På landsplan blev 8. klassetrin først indført i 1958!

Så lærebøgerne blev ”opfundet” efterhånden som undervisningen skred frem. Og eleverne lavede selv det meste af skolebogsmaterialet.

Og forsøget blev en succes! Da man nåede skoleåret 1934/35, var tilslutningen til 8. klasse så stor blandt de 13-årige, der *skulle* tage det ekstra år, og de 14-årige, der gerne *ville*, at man begyndte at overveje at oprette 8. klasse både på Gladsaxe Skole og på Søborg Skole. Da det kom til stykket, var der dog ikke penge nok i kommunekassen til to klasser, så de 29 børn, der *skulle* fortsætte deres skolegang, blev atter samlet på Gladsaxe Skole, og kun nogle få af de 18 børn, der i øvrigt havde ønsket at gå i 8. klasse, blev optaget.

I skoleåret 1935/36 blev der endelig oprettet flere 8. klasser. På Søborg Skole samlede man de elever, som frivilligt havde søgt et ekstra skoleår. På Gladsaxe og Bagsværd Skoler gik fortrinsvis de elever, der *skulle* undervises, fordi de ikke var gamle nok til at forlade skolen. Især på Bagsværd Skole gav det problemer med elevfracfald i skoleårets løb. Børnene forlod ganske enkelt skolen, så såre de var fyldt 14 år! Man overvejede derfor at gøre 8. klasse obligatorisk, ligesom man overvejede at indføre kreative fag som sløjd og husgerning. Det blev dog ved tanken.

Undervisning uden bøger

Men på Søborg Skole gik det godt for 8. klasse. Lærebøger var der stadig ingen af, så de blev lavet undervejs. Undervisningen var lige til at bruge ude i det pulveriserende liv. Under temaet ”Hvad kan jeg blive?” lærte de unge mennesker for eksempel at: ”For at blive Politibetjent fordres at man ikke har været straffet og er mindst 178 cm. høj og ikke over 30 Aar og ikke før man er 25 Aar. Lønningen kan blive 3070 Kr. om Aaret. En Overbetjent med største Lønning kan faa 3840 Kr.”

Der var også en del praktisk håndbogsundervisning, så eleverne lærte at slå op i ordbøger, leksika, vejvisere, køreplaner, telefonbøger med mere.

Foto: Skolehæfte.tif

Foto: Alle ”bøger” blev lavet i kladdehæfter. Denne ”bog” handler om vand.

Et virksomhedsbesøg

En del af undervisningen foregik udenfor skolen. For eksempel var eleverne en tur på Dyrup, som næsten lige var kommet til Gladsaxe. Her interviewede drengene ingeniør Skov, og det kom der følgende lille historie ud af: "I det sidste Aars Tid er der blevet bygget en stor, graa Fabrik paa Gladsaxevejen. Denne Fabrik er en Lakfabrik, som ejes af "S. Dyrup & Co.". Fabrikken beskæftiger kun 8 Mand paa Grund af, at alt er mekanisk. Ingeniør Skov viste os hele Fabrikken. Vi begyndte med at se Lagerrummet, dernæst kom vi ned til Oliefyrene. Oppe i Gaarden saa vi Oplagspladsen for Raavarerne".

Ingeniøren svarede beredvilligt på drengenes spørgsmål. Til fremstilling af maling blev der brugt kopal, harpiks, linolie og træolie fra Kina. Der blev produceret 4-5 tons om dagen, og det blev primært solgt via farvehandlere i Danmark. Besøget sluttede med, at ingeniøren bød på sodavand, som børnene naturligvis sagde tak til, hvorefter de cyklede tilbage til skolen.

Der var også andre virksomhedsbesøg hen over skoleåret. Klassen besøgte således også Søborg Vandværk og Egebjerg Teglværk i Ballerup.

Foto: Dyrup 5.tif

Fototekst: Dyrup & Co. i 1946. Noget større end da drengene var på besøg i 1935/36. Foto: Dansk Presse Foto.

Prikken over i'et

"8. Klasses Dansk lærer bestemte, at Klassen skulde aflægge et Besøg paa Feriekolonien "Isøre" ved Rørvig". Turen var ikke for b-mennesker, de unge mødtes ved Søborg Skole en søndag morgen kl. 5.30! Herfra gik de med oppakning til Gentofte Station og tog toget videre til Holte. Derfra med damptog til Hillerød, hvor der var 1½ times ventetid på "grisen", der kørte holdet videre til Hundested. Herfra tog de færgen og gik derpå resten af vejen til kolonien. Det var tid til aftensmad, da de omsider nåede Isøre.

På Isøre skulle tiden bruges fornuftigt med masser af opgaver. Kolonien blev tegnet op og beskrevet i alle detaljer. Flagstangens højde var f.eks 10 meter, og skulle man tage en morgendukkert i havet, blev afstanden fra sovesalene til havet målt til 200 meter.

Omegnens bønder gik heller ikke ram forbi. De blev grundigt udspurgt om dagligdagen. På Peter Hansens gård, "Højager Nakke", stod Danmarks smukkeste tyr. En tyrekalv af dens avl på 8 dage kostede 5-6000 kroner, og selve tyren ville gårdmanden ikke engang sælge for 40.000 kroner.

Foto: Isøre.tif

Fototekst: Kartoffelskrællerne. Foto fra ”Lejrskolebogen”.

Loven ændres

I 1937 kom der en ny skolelov, hvor der blev krævet, at alle kommuner indførte en eksamensfri mellemskole som parallel til den normale fire-årige mellemskole, hvor man afsluttede med mellemskoleeksamen. Med den nye eksamensfri mellemskole, i daglig tale kaldt ”fri mellem”, kom man problemet til livs omkring de 13-årige, ikke-boglige, men stadig undervisningspligtige elever. Og dermed ophørte behovet for Gladsaxe Kommunes 8. klasser.

Alle citater i denne lille artikel stammer fra Tage Frederiksens selvskabte lærebøger fra hans frivillige, 8. skoleår på Søborg Skole 1935/36. De i alt syv hæfter er venligst afleveret til Gladsaxe Byarkiv, hvor de kan ses i åbningstiden tirsdag 10-15 og torsdag 11-19. Desuden er anvendt Gladsaxe Kommunes Skoleudvalgsprotokol for 1929-1936.